

Ата журтубуз деменгили, жалынчакъсыз, къолайлы болур ючюн, тамбла барыбыз да бирча къол кётюрейик!

Шабат кюн, 17 март, 2018 жыл • №37 (20458)

ЗАМАН

Газета издается на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Къабарты-Малкъарны Башчысы Ю.А.Коковну Россей Федерацияны Президентин айырыула бла байламлы республиканы жамауатына ЧАКЪЫРЫУ СЁЗЮ

Къабарты-Малкъарны хурметли жамауаты!

Халкъларыбызны кеп ёмюрлю тарыхы шагъатлыкъ этип келеди республиканы жетишмилли айныууна жалаңда бирикген эмда кючлю Россей ышандырырга боллугуна. Ол себепден 18 мартда Россей Федерацияны Президентин айырыуу къадар маъанасы болганы бямды.

Хар бирибизни ниетибизге, тутхан ызыбызга кере боллукъду кыралыбызны андан ары жолу, гитче эмда уллу Ата журтубузну къадары, сибийлибизни да келир заманлары. Республикада айырыуула асламысы ким ючюн къол кётюрейиклерине тишюнгенлерине ийнанам. Сайлау этген хар адамны да энчи ишиди. Жалаңда бир жанында къалмазга, бизни барыбызга да баш маъананы тутхан, кыралны айныуу жолун алгъадан кеп жыллагъа белгилеген оюугъа къатышырга керекди.

Къабарты-Малкъарны айырыууларын инсанлыкъ борчларын бла жууаплыкъларын да сезип, эсликик этип, 18 мартда айырыуу участкалага келирге эмда деменгили кыралыбызны келир заманын сайлау жаны бла эркинликлерин хайырларырга чакырама.

**КъМР-ни Башчысыны бла
Правительствоуну пресс-службасы.**

Хазырлыкъ

Айырыууларыбызны сайлауларына бир тюрлю чырмау жокъду

Къабарты-Малкъарда Россей Федерацияны Президентин айырыуулага хар зат да хазырды. 354 айырыуу участка кыралыбызны айырыуу комиссиялагъа 3 мингден аслам болушлукъну къошулганды.

Къол кётюрейилени жангы амаллары тохташдырылгъанлары бла байламлы жержерли эмда участка айырыуу комиссияла инсанладан аяленила алынуу ала къайда регистрация этилгенлерине да къарамай бошагъандыла. Хар къайда да толтуруучу власть органлары башчылары бла бирге командировкага келгенлени эмда республикада солугъанлары къол кётюрейилеге къатышыуу амаллары да сюзюлгендиле.

Россей Федерацияны Президентин айырыуула не къадар ачыкъ эмда тура бардырылыр ючюн участка айырыуу комиссиялары къол кётюрейиле барлыкъ мекамларында видео бла кыраууну эмда битеу болгъан ишлени Интернетде кёрюзюю мадарлары этилгендиле.

Жюрютюлген законодательствогъа эмда Ара айырыуу комиссияны излемлерине тийишлиликде Къабарты-Малкъарда адамла сайлауларын эркин эмда арсарсыз этер ючюн битеу онгла кыралгъандыла, дегенди КъМР-ни Айырыуу комиссиясыны председатели Вячеслав Гешев.

**КъМР-ни Айырыуу
комиссиясы.**

Тюбешю

Ушакъны темасы - регионда газ-мотор отлукъну рыногун кючлендириу

Москвада Къабарты-Малкъарны Башчысы Юрий Коковну «Газпром» ПАО-ну правленини таматасы Алексей Миллер бла тюбешюю боллугуна. Ушакъны кезиунде бирге ишлеуно онглары сюзюлгендиле. Ол санда сёз регионда газ-мотор отлукъну рыногун айнытынуу юсюнден да барганды.

Бююнлюкде Къабарты-Малкъарда «Газпромну» автомобильлени кек отлукъ бла жалчытхан эки станциясы ишлегени белгиленгенди – Нальчикде бла Прохладныйде. Ала излемлени 75 процентте тамамлайдыла. Компания газ бла жалчытыуу кенгерте барыуу онгларына къарай турады.

Тюбешюю кезиунде республикада газификацияны ёлчми Россейде бек уллугадан бири болганы, 96,2 процентни тутханы белгиленгенди (РФ-де уа орта эсеп бла 68,1 процентди). Ол санда шахарлада – 97,3 процентди (71,4%), элдеде уа – 94,4 (58,7 %).

Эсгертиу. «Газпромну» бла Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоуну араларында бирге ишлеуно юсюнден эмда табигъат газны мотор

отлукънуча хайырланыуу кенгертиуно юсюнден келишим толтурулады.

**КъМР-ни Башчысыны бла
Правительствоуну пресс-службасы
«Газпром» ПАО-ну Информациа управлениясы
ны билдириуно кере.**

ПРАВИТЕЛЬСТВО

Субботникни датасын тохташдыргъандыла, завод орнатыллыкъ жерни белгилегендиле

Къабарты-Малкъарны Правительствоуну башчысы Мусукланы Алий бардырган кезиунде кенгешде бир талай буйрукъну бла бегимни проектлери сюзюлгендиле эм къабыл этилгендиле. Министерстволаны бла ведомстволаны башчылары эм келечилери Правительствоуну алгын этилген оюуларына тюрлениуле кийириу, республиканы иелигинде болгъан жерлени эм мюлкню предприятиялагъа кечюрюу, тюрлю-тюрлю комиссиялары къауумларын тюрлендириу, жумушлары тамамлау жаны бла бегимлени проектлерин туура этгендиле.

Бегимлени бири бла Прохладна районда бир гектар эл мюлк жерни промышленность эм башха жумушлагъа хайырларырга эркинлик берирге оюу этилгенди. Анда «Отбор» агропредприятие урукъчулукъ ара кырауура умут этеди. Дагыда Май районда «Промышленный комплекс «Эта-

на» компанияны тилеги бла 118 гектарны эл мюлк категориядан промышленность категорияга кечюрюрге эркинлик берилгенди. Анда «Этана-П» предприятие бир жылга юч минг тонна полиэтилен жарашдырыуучу завод ишлерикиди. Сагъынылган жер шёндю республиканы иелигиндеди.

КъМР-ни уруну, иш бла жалчытыуу эмда социал кыруулау министр Тюбейланы Альберт Уллу Ата журт урушну ветеранларына эмда уллайган адамлагъа себепликге деп республикалы суботник бардырыллыкын билдиргенди. Ол 24 мартда ётерикиди. Аны кезиунде жыйылган ахча 9 Майны аллында ветеранлагъа юлешинирикди эмда аланы жашау болумларын игилендириуге берилликди.

Жыйылыуда дагыда элдеде жашагъанлагъа, ол санда жаш юйорлеге эмда жаш специалист-

леге, юйле ишлерге неда сатып алырга социал болушлукъ берюу эмда анга тийишли болгъанлары тизмесин кыраууну жорукълары къабыл этилгендиле. Дагыда республиканы туризм-рекреация айнытыуу программага эмда республиканы тийресинде законсуз отун хазырлауага къажу ведомстволарлы комиссияны къауумна тюрлениуле сингдилергендиле.

Саулай алып айтханда, бегимлени биринден къалгъаны къабыл этилгендиле. Республиканы Табигъат байлыкъла эм экологи министрствосуну КъМР-ни Правительствоуну 2017 жылда 24 октябрьден 621-рп номерли буйругуна тюрлениуле сингдилерге деген бегимни проектин а Мусукланы Алий къайтарганды эмда тынгылы жарашдырырга буйорганды

УЛБЛАШАНЫ Мурат.

Право низам

Къоркъуусулукъ ышангылы жалчытылынырыкъды

РФ-ни Президентин айырыуу кюннде право низамны жалчытыр эм жамауатын къоркъуусулукъун сакълар мурат бла КъМР-ни полициячылары, толтуруучу власть органлары келечилери бла бирге энчи жумушла тамамларыкъдыла. Алай бла къол кётюрейиле хазырланганда эмда сайлаууно кюннде айырыуу участкала бла аланы тийрелери тинтиликдиле.

Право низамны полицияны 2172 къуллукъчу сакъларыкъды. Ала бла бирге бу жумушлагъа Росгвардияны келечилери, энчи къалауурла, халкъ дружинникле, къазакъла да къатышырыкъдыла, деп билдиргендиле бизге КъМР-де МВД-ны пресс-службасындан.

Бизни корр.

Кыуанчылы иш

Онеки ёксюзге - фатарладан ачхычла эмда саугъала

Озгъан орта күн КъМР-ни Билим бериу, илму эмда жаш тёлую ишлери жаны бла министерствосунда ёксюз эмда къарар адамлары болмай къалган сабийлеге фатарладан ачхычла берилгендиле. Бу жол аланы Прохладна, Терк, Урван эмда

Лескен районладан онеки адам алгъанды.

Хычыуун жумушну тамамларны аллында КъМР-ни Правительствоосуну Председатели орунбасары- республиканы билим бериу, илму эмда жаш тёлую ишлери жаны бла министр Нина Емузова

бу иш «Ёксюз эмда къарар адамлары болмай къалган сабийлеге социал болушлукъ эту эм къошакъ гарантияла бериу» деген федерал проектге кёре тамамланганы билдиргенди. Анга республиканы Башчысы, башха оючулары да уллу къыйын салгъанларын чертгенди.

Андан сора къызла, жашлада, бир бири ызларындан чыгып, Нина Гузеровнаны бла район администрацияланы башчыларыны къолларындан ачхычланы, саугъаланы, тийишли документлени да алгъандыла. Бу жол фатар къоллу болгъанлары араларында Абдулаланы Хауа, Къумукъланы Рамазан, Чеченланы Жамила да бар эдиле. Ала жашарыкъ юй жангы болгъанын, хар не бла да тынгылы жалчытылынганын, тап жарашдырылгъанын белгилерчады.

Ачхычланы берип бошагъ-

андан сора Нина Гузеровна бу иш муну бла тохтап къалмазлыгына, ёксюз эмда къарар адамлары болмагъанлагъа дайым эс буруллугъуна ышандыргъанды. Жуюукъ заманда дагъыда жоюз адам жангы журтлагъа кирликлерин билдиргенди. Фатар алгъанлары атларындан а Абдулаланы Хауаны ыннасы сёлешгенди эмда республиканы башчыларына къарысузлагъа, къолайсызлагъа къайгыргъанлары ючюн ыспас этгенди.

Республикада ёксюз эмда къарар адамлары болмай къалган сабийлени жашау журтла бла жалчытуу иш арт заманда тирилгенди. 2009 жылдан бююннге дери аллай къауумдан 547 адам кеслерини фатарларына киргендиле. Тенгешдирир ючюн: 2009-2014 жыллада - 241, 2015-2017 жыллада - 306 адам.

**ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алгъанды.**

КОЛЛЕГИЯ

Айныу эсленеди, алай андан да бийик кёрюмдюлеге жетер онгла бардыла

КъМР-ни Экономиканы айнытуу министерствосунда бардырылган коллегияда аны былтыргы ишини эсеплерин чыгаргъандыла. Жыйылуыга республиканы Правительствоосуну Председателини орунбасары Таймураз Ахохов, Парламентни Экономика, инвестицияла эм предпринимательство жаны бла комитетини башчысы Заур Апшев, министр Рахайланы Борис эм башхала къатышхандыла.

Министерствону социал-экономика департаментини башчысы **Хусен Тимижев** республикада болумну толу ачыклагъан тарихлени келтиргенди. Алай бла былтыр регионну битеулу продуктуну ёлчмени 1,3 процентге кёбейип, 151,2 миллиард сомгъа жетгенди. Промышленность производствону индекси 100,8 процент болгъанды. Тимижев айтханыча, экинчи кёрюмдю артыкъ уллу да болмагъанлыкъыга, хатасы уа жокъду.

Нек дегенде чагыыр чыгарыу тохтатылгъаны ючюн бурунну жыл бу кёрюмдю иги да азайгъан эди. Башха сфераланы тирилтени бла уа былтыр аны да кёбейтирге къолдан келгенди. Дагъыда алычуулагъа 36,1 миллиард сом багъасы товар жиберилгенди, жумуш тамам этилгенди.

Эл мюлкюню юсюнден айтханда, андагы болум да аман туюлду. Былтыр быллай продукциядан 46,2 миллиард сом багъасы чыгарылгъанды. Ёсюм юч процент болгъанды, аш-азыкъ продукцияны производствосуну индекси уа жети проценттен окъуна атлагъанды.

Къайсы регионда да инвестицияла жаны бла болумну аладан баш капиталгъа къалай бир тюшгени кёрюзтеди. Къабарты-Малкъарда ол былтыр 11,8 процентге кёбейип, 40,9 миллиард сомгъа жетгенди. Министрини орунба-

сары айтханнга кёре, битеу СКФО-да ол эм иги кёрюмдю болгъанды.

Къурулуш сферада артыкъ уллу турлениуле жокъдула, болсада мында да аз-маз ёсюм эсленеди (+0,4%). Саулай алып айтханда, бу бёлюмде къармашхан предприятияла бла организацияла былтыр 14,6 миллиард сом багъасы ишле тамамлагъандыла. Ол санны ичинде төрт мингден артыкъ жангы фатар ишленгенди (427 минг квадрат метр). Адамла кеслери сюеген жашау журтланы ёлчмени уа, юч процентге кёбейип, 274 минг квадрат метрге жетгенди.

Розница сатыу-алуыгъа да аз-маз къошулгъанды (+0,2%), аны бла ол 124 миллиард сомдан атлагъанды. Адамлагъа хакъ тёленип берилген жумушланы ёлчмени 1,6 процент къошулуп, 30,4 миллиард сомгъа жетгенди. Дагъыда, Хусен Тимижев айтханнга кёре, былтыр орта айлыкъ хакъны ёлчмени 22,2 минг сом болгъанды. Бурунну жыл бла тенгешдиргенди, ол 1,4 процентге кёбейгенди.

Экономиканы бёлюмлерини асламысында айнытуу эслене эсе, налогланы тёлёу жаны бла уа аллай жетишимле бла ёхтемленирча туюлду. Республиканы эм къаралны бюджетлерине былтыр битеу да 12,9 миллиард сом жыйылгъанды, ол а аны аллында жылы кёрюм-

дюзюнден 23 процентге азды. Бегирек да акциз тёлёуленден тюшгени азайгъанды (кёп къалмай төрт кереге), сора дагъыда жер туюбюнде байлыкъланы хайырлануыгъа налог (26,5%).

Жыйылган налогланы асламысы уа (38,3% неда 4,9 миллиард сом) адамла туюшурган файдадан келген тёлёуледиле. Алай бла сагъынылгъан 12,9 миллиарддан къыралны бюджетинде 2,1 миллиард ётдюрюлгенди (2016 жылдан эсе эки кереге аз), къалгъаны уа республиканы бюджетине.

Ведомствону къырал программала департаментини башчысы **Темиркан Бедугов** былтыр республикада 22 къырал программа бардырылгъанын, алагъа 29,3 миллиард сом бёлюннгенин билдиргенди. Россей Федерацияны Шимал Кавказын айнытуу жаны бла къырал программасыны чеклеринде «Къабарты-Малкъар Республиканы 2025 жылгъа дери социал-экономика жаны бла айнытуу» деген проект бардырылгъанын эсертгенди ол.

Аны кезиунде былтыр эки магъаналы жумуш тамамлангыра керек эди: Нальчикде «Гидрометаллург» заводну жангы жерге кёчюрюрге эмда Нарткъалада кир суулары тазалауу объекте къурургъа. Биринчи проектти эбине жетдирирге эки миллиард сом керекди. Андан жарым миллиардны къыралны бюджетинден, 20 миллион сомну уа республиканыкъындан бёлгендиле. Алай ахча табылгъанлыкъыга, жангы заводну къурулушу энтта да башланмагъанды», - деп, докладчы анга не зат чырмаулукъ этгени бла шагъырелендиргенди

жыйылгъанлары.

Нарткъалада объектни къурулушу уа 2009 жылдан бери барады. Былтыр анда ишлеге 222 миллион сом къоратылгъанды, ал тергеулеге кёре, ол кеси да быйыл биринчи кварталны ахырына битерикди.

- Бююнлюкте республикада 26,2 минг энчи предприниматель барды, гитче эм орта предпринимателни саны уа беш минг чаклы болады. Аланы барында да 61,4 минг адам урунады, - деп билдиргенди министерствону гитче эмда орта предпринимательствону айнытуу департаментини башчысы **Ольга Белецкая**. Бу сферда къармашханлагъа, ол санда иели фермер мюлклеге себепликке, къыралны бюджетинден былтыр - 52, республиканы бюджетинден а 4,5 миллион сом жиберилгенди. Бёлюмде жыйылган налогланы эм башха тёлёулени ёлчмени, 4,8 процентге кёбейип, 736 миллион сомгъа жетгенди.

Белецкая билдиргеннге кёре, предпринимательствога себепликке деп республикада бир неча программа бардырылады, тийишли инфраструктура да къурулганды. Сёз ючюн, гарантияла эмда микрокредитле берген фондла, социал бёлюмде инновацияланы арасы эм башхала. Дагъыда МДЦ-лада бизнесни жумушларына къарагъан бёлюмле ачылгъандыла, Россельхозбанкда да аллай борчланы тамамлагъан ара ишлеп тибиргенди.

Башында айтылгъаныча, Къабарты-Малкъарда баш капиталгъа этилген инвестицияланы ёлчмени былтыр 40,9 миллиард сомгъа жет-

генди. Министрини орунбасары **Аслан Семенов** айтханнга кёре, аны асламысы къырал оюу этуу эмда социал системалагъа, эл мюлкге, саулуукъ сакълауыга эмда жарашдыруучу производстволагъа жиберилгенди. Дагъыда 2014-2017 жылланы чеклеринде республикада 19,4 миллиард сомгъа онжети уллу инвестиция проект тамамланганды. Аланы хайыры бла эки мингден артыкъ ишчи жер къурулганды.

Коллегияда министерствода эмда анга бойсунган учреждениялада тамамланган башха ишлени юслеринден да толу айтылгъан эди. Къырал эмда муниципал жумушланы электрон халда бериу «Госуслуги» система иги къураала баргъанын, анда бююнлюкте 320 минг адам эсепде болгъаныны юсюнден да билдирилгенди. Былтыр МФЦ-ла бурунну жылдан эсе 20 процентге аслам жумуш тамамлагъандыла, аны бла аланы саны 610 мингден атлагъанды. Дагъыда тыш къыралла бла сатыу-алууну ёлчмени 25 процентге кёбейип, 94 миллион долларгъа жетгенди.

Саулай алып айтханда, Къабарты-Малкъарны экономикасыны болуму, арт кезиуледе кёп чурумла чыгып тургъанды да эсге алсакъ, артыкъ осал туюлду. Бёлюмлени аслам кесеги айныу барадыла, алай бирбирлери уа артка къаладыла. Аны айтханда, коллегиягъа къатышханла болумну иги да турлендирирге кёп онгла болгъанын, аланы толуракъ хайырлангыра кереклисин чертгенди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Таппандырыу

Сабий поликлиникалары кьолгъа аллыкъдыла

Сабий поликлиникалары бла бёлюмлени мюлк-техника онгларын игилендири мурат бла республика тийишли федерал программагъа кьошулганды. Аны бардырыгъа Россей Федерацияны Правительство-

он сом берилликти. Анга республика кесинден да кьошханды, деп билдириледи КъМР-ни Саулу къаулау министрствосуну пресс-службасындан. Министрство республикада сабийлеге бакъгъан медицина уч-

су резерв фондундан он миллиард сом бёлгенди. Андан Къабарты-Малкъаргъа быйыл 71 миллион сом берилликти. Анга республика кесинден да кьошханды, деп билдириледи КъМР-ни Саулу къаулау министрствосуну пресс-службасындан. Министрство республикада сабийлеге бакъгъан медицина уч-

- Проектни толтурууда Россейни Саулу къаулау министрствосу бла байламлыкъда ишлейбиз. Быйыл республиканы сабий клиника больницасын, Нальчикни 1-чи номерли сабий поликлиникасын эмда районла аралы стационарлада сабийлеге бакъгъан бёлюмлени диагностика оборудование бла жалчытырыкъбыз, - деп билдиргенди КъМР-ни саулу къаулау министри Марат Хубиев.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

МАДАРЫМЛЫКЪ

Кооперациялагъа - танг себеплик

Къабарты-Малкъарда эл мюлк продукцияны жетмиш процентин энчи иели мюлке чыгъарадыла. Ма ол себепден республиканы власть органлары алагъа тутчулукъ этер умутлудула. -Уллу бизнес кеси да айнырыкъды, аны мурдору барды. Биз къурагъан эл мюлк кооперативге

уа он адам кирирге боллукъду. Алагъа болушлукъну алтмыш процентин - кырал, къалгъанын а кооператив кеси берликти. Ол амал эм кыйматлыладан бириди, нек дегенде кооператив кредитни да тыйгъысыз алаллыкъды, - дегенди КъМР-ни Правительство суну Председатели биринчи орунбасары

- эл мюлк министр Сергей Говоров. Бююнлюкте Къабарты-Малкъарда элли-фермер мюлке 6,5 минг, энчи иелиле да 114 минг боладыла. Ол санда 346 уллу эм орта предприятияла бардыла.

Информагентстволаны материалларына кёре.

Быйыл Къабарты-Малкъарда тууар этни жарашдырыкъ жаны уллу предприятие ишленирик-

ди. Анда бир сменагъа жыйырма мал сояргъа белгиленеди. Ол толу кючю бла ишлеп теби-

Проект

Тууар этни жарашдырыкъ предприятие сюерикдиле

ресе уа, суткагъа беш тонна эт жарашдырыллыкъды. Андан сора да, мында этни сууукъда сакъларча, жарашдырыча бёлюмле къураллыкъдыла. Продукция уа республикадан тышына да сатыллыкъды. КъМР-ни Эл мюлк министрствосундан билдиргенлерине кёре, малланы фермерден сатып аллыкъдыла. Аланы

багъуу бла комплексни кесинде да кюреширикдиле. Саулай да проектни жашауда бардырыгъа 212 миллион сом къоратыллыкъды. Эсге сала айтсакъ, былтыр Къабарты-Малкъарда 105,6 минг тонна эт сатылганды.

Информагентстволаны материалларына кёре.

МУРАТЛАНЫ

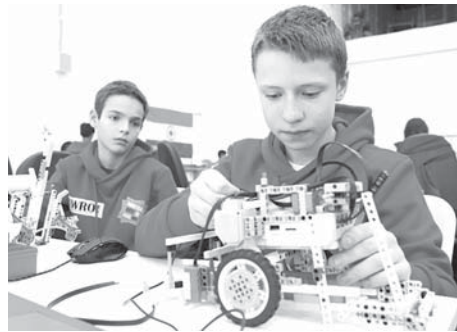
Окьуучулары кёбюсю хакъсыз кружоклагъа жюрюрча

Къабарты-Малкъарда 2025 жылгъа хакъсыз кружоклагъа битеу сабийле жюрюрча онгла къурагъа мурат барды. Бусагъатда ол жетмиш процентден аз-маз атлайды.

министр Нина Емузова. Ол айтханыча, бююнлюкте «Кюн шахар» сабий чыгъармачы академияда бла аны Терк эм Май районлада бёлюмлерине алты минг сабий жюрюйдю. Андан сора да, муниципалитетледе къошакъ билим берген аралада, маданият юйледе кёп тюрлю кружокла ишлейдиле.

- Бююнлюкте кружоклагъа сабийлени жалаанда 73 проценти жюрюйдю. Аны 2025 жылгъа жюз процентге жетдирирге кюреширикбиз. Бизге уа 75 процентден аллай борч салыннганды, - дегенди КъМР-ни Правительство суну Председатели орунбасары - билим беруу, илму эм жаш тёлню ишлери жаны бла

«Кюн шахарда» орналгъан «Кванториум» технопарк хунерли сабийлеге ахшы себеплик этеди. Ол хайырланып башлагъаны эки жыл болады. Мында робототехникадан бла нанотехнологияладан лаборато-

рияла, компьютер технологиядан, моделированиедан, прикладной чыгъармачылыкъдан, художеству-эстети-

ка бёлюмден эм правожаны бла да аламати кружокла ишлейдиле.

Бизни корр.

Шимал Кавказ кюн сайын

Халкъ поэтни юбилейин кенг байрамларыкъдыла

Дагъыстанны башчысы къуллугъун болжаллы халда толтургъан Владимир Васильев Расул Гамзатовну юбилейин байрамлауно юсюнден указгъа къол салганды. Быйыл сентябрьде республиканы халкъ поэтин 95 жыл толлукъ эди. Анга аталы тюрлю-тюрлю жыйылуула, ингириле, тюбешиуле, акцияла бардырыллыкъдыла. Алагъа регионну битеу эллери бла шахарлары къатышырыкъдыла.

Эрттегили къалалагъа - паспортла

Ингушетияда эрттегили къалаланы хар бирине да паспортла къурашдырыллыкъдыла. Аллай оноу Халкъ Жыйылуу кенешинде чыгъарылганды. Республикада кёп жюз жылла бла сюелген архитектура объекте мингле бла саналадыла. Алай аланы бир кесеги тозурапды, бир-бирлерини тирилеринде малла отлайдыла, юйле ишленедиле. Ол а Росимуществову управлениы кесини борчун тийишлисича толтурумагъанын кёрюктоп турады, деп белгиленгенди кенешде. Ма ол кемчиликни сюзер ючюн Ингушетияны Парламентинде да энчи жыйылуу бардырыгъа белгиленеди.

Продукцияларын Ираннга иедиле

Дагъыстанны Ираннга кюй этден жети кере кёп джибер план барды. Аны юсюнден республиканы эл мюлк эмда аш-азыкъ министрлини къуллугъун толтургъан Керимхан Абасов билдиргенди. Ол айтханыча, кёре, былтыр сагъынлган кыралгъа 340 тонна жиберилгенди, быйыл а эки минг бла жарым тонна сатарыкъдыла.

Жай солууну концепциясы

«Шимал Кавказны курортлары» Кырачай-Черкесде «Архыз», Чечен Республикада «Ведучи» эмда Къабарты-Малкъарда «Элбрус» турист-рекреация комплекслени тирилеринде жай солууну концепцияларын жарашдырыладыла. Аны юсюнден акционер обществову пресс-службасындан билдиргенди.

Хар курортну программасы жууукъ заманда къабыл кёрюлюкдю. Алагъа кёре, «Архыздан» Сочиде Кызыл Талагъа жаяу жол, Чеченде таулагъа атла бла чыгууноу къурагъа, жангы къонакъ юйле бла хостелде да ишлерге белгиленеди.

Кытайлыла табиыгъатыбызны жаратырыкъдыла

Кытай Халкъ Республикандан туристле Шимал Кавказны табиыгъатыны тамашалыгъын, адамларыны къонакбайлыкъларын, багъаланы учулукъларын, жумушланы качественларын да жаратмай къоярыкъ тюрлюле, дегенди Федерация Советни члени Игорь Фомин, туризм бла байламлы россейкытай форуму чеклеринде бардырылган VI саммитни юсюнден оюмун айта.

-Бусагъатда Шимал-Кавказ федерал округта кирген регионланы барысы да туризмин айнытуу бла кытай кюрешиле. Кытай бла байламлыкъла къурагъанларын да бек тюз этедиле, нек дегенде ол энчи тириле баргъан жангы рынокду, -дегенди ол ТАСС-ха.

Хакълары къоншуларындан эсе мажалды

2017 жылда Дагъыстанда жашагъанлары орталыкъ ахча фйдалары Шимал Кавказда къоншуларындан эсе уллу эди. Кырал статистика службаны жер-жерли управлениыны шартларына кёре, республикада ала 29 804,7 сомгъа жетип, 2016 жылдан эсе 5,4 процентге ёсгенди.

Ставропольеде андан алты кере аз аладыла — 23 159,9 сом. Чеченде бла Шимал Осетияда 22 минг сомдан аз асламыракъ. Кырачай-Черкесде бла Ингушетияда ол жаны бла болум барысындан да осал болганды -17 261,3 эмда 15 757,9 сом.

Хар байрым кюн – тизгинни жыйуу

Губернатор Владимир Владимиров Ставропольда санитар кюнлени бардырууноу планын къабыл кёргенди. Анга кёре, быйыл 31 мартдан башлап 20 октябрьге дери хар байрым кюн субботник бардырыллыкъды. Шахарчыла жамауат транспорт тохтагъан жерлени, машинала салыныучу «хуржуланы», бордюраланы, арбазаланы, жаяу жолланы, спорт эмда сабий майданланы тап халгъа келтирикдиле, деп билдиргенди шахарны мэриясындан.

Информагентстволаны билдирулерине кёре **ТЕКУЛАНЫ Хауа** хазырлагъанды.

Конкурс

Нальчикде 2-чи номерли лицейде «Жылны педагогу -2018» Битеуроссей конкурсну муниципал кезиуюню эселери чыгъарылгандыла. Анда хорлагъанланы КъМР-ни билим бериу, илму эмда жаш тѳлюню ишлери жаны бла министрени орунбасары Артур Кажаров, Нальчик шахарны администрациясыны профильли департаментини башчысыны къуллугъун толтургъан Эдуард Бароков, билим бериуде ишленгенли профсоюзуну рескомуну председатели Татьяна Вологирова да алгъышлагъандыла.

Эдуард Бароков а Нальчик шахарны администрациясыны башчысы Арсен Алакаевни алгъышлау сѳзюн окъугъанды.

Хорламгъа - къыйын сынауланы юсю бла

«Педагоглары бу уллу форуму жаш тѳлю билимли эмда ариу къылыкълы болуп ѳсер ючюн кюн сайын да къарыуларын, кючлерин аямай кюрешгенлени бирикдиреди. Конкурсну битеу кезиулериде сейирдиле, алай бек башы - конкурсантланы барысы да хунерликлерин, билимлерин да кѳгюзтюр ючюн къолларындан келгенни аямагъандыла».

Керти окъуна, сау айны ичинде отуз жети устаз ачыкъ дерсле бергендиле, мастер-классла, методика семинарла, классдан тышында ишле, окъучула бла ушакъла, класс сагъатла, ата-анала бла жыйылыула бардыргъандыла, жамауатны аллында сѳлеше билгенлерин бла къалгъанларын кѳгюзтгендиле. Ала алты номи-

нацияда эришгендиле.

Аланы араларында кюреш бек къаты баргъанды. Ахырында «Школну устазы» деген баш номинацияда 9-чу номерли гимназияда информатикадан эмда ИКТ-дан устаз Олег Кочетов алгъа чыкъгъанды. Энди ол шахар округну атындан «Жылны устазы» деген республикалы конкурсха къатышырыкъды.

Башха номинациялада уа жюри быланы айырмалыгъа санагъанды: «Класс башчы» - Беслан Махотлов (1-чи номерли гимназия), «Школгъа дери билим бериуюню педагогу» - Татьяна Заруцкая (18-

чи номерли прогимназия), «Педагог-психолог» - Виктория Ким (1-чи номерли гимназия), «Къошакъ билим бериуюню педагогу» - Сайхат Шогенова (Сабий эмда жаш тѳлю чыгъармачылыкълары арасы), коррекция жаны бла педагог - Наталья Пушчаева (19-чу номерли школну 48-чи номерли сабий сады).

Башха тюрлю номинациялада да энчи саугъалаула болгъандыла. «Жюрегими сабийлеге береме» дегенде Созайланы Жаннет хорлагъанды, 2-чи номерли сабий садны таматасы Къудайланы Клара да айырма-

лы болгъанды. «Бек иги класс сагъатны бардырыуда» Гемуланы Каринаны, «Чыгъармачылыкъларны излеуде» Гуталаны Жамияны, «Чыгъармачылыкъ эм энчилик» дегенде Сабанчыланы Асиятны, «Ишинде чыгъармачылыкъларны хайырлана билиуде» Елена Скворцованы, «Хайырлы педагогикада» Хутуйланы Танзиляны жюри айырмалыгъа санагъанды.

Конкурсну муниципал кесегин къурагъан Билим бериу департамент жюрини да унутмагъанды - алагъа дипломна бла багъалы саугъала бергенди. Педагоглары даражаларын кѳтюрюуге уллу къыйын салгъаны ючюн 2-чи номерли лицейни директору Борис Мальбахов да белгиленгенди. Спонсорла да унутулмагъандыла - Моллаланы Алимге, Созайланы Зухурагъа бла Жаннетге, Къудайланы Кларагъа, Габаланы Мадинагъа эм башхалагъа ыспас этилгенди.

Концерт программа да сейир болгъанды. КъМР-ни сыйлы артисткасы Светлана Тхагалегова, 2-чи номерли лицейни юч жыл мындан алгъа бошакъ чыкъгъан Тюменланы Рустам, «Арабеск» сабий къауум къууанчлы ингир эсде къалырча этгендиле.

Келишим

Законодательствода тюрлениулени тергегендиле

КъМР-де УФСИН-ни башчысы Мухамед Маржохов бла республикада Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный Зумакъулан Борис бирге ишлеуно юсюнден

гыртыну дурус кѳргендиле. Анда тутулуп тургъанланы эркинликлерин эмда праволарын къоруулау, тутмакъланы болумлары законнга келишгенлерин бла къалгъанларын тинтиу

келишимге къол салгъандыла. Алай биринчи документ 2008 жылда чыгъарылганды.

Алай законодательствода тюрлениуле болгъанлары ючюн келишимни жан-

жаны бла бирге мадарла этерге, башха жумушла да тамамларгъа белгиленеди. Граждан обществону институтлары бла байламлыкъларга да энчи эс бурулады.

Багъа бичиу

Ветеранны сыйын кѳргендиле

Черек районну администрациясында ишленгенле эллилерин юбилейлери бла алгъышлауно тѳреге айландыргъандыла. Бу кюнде ала 80 жыл толгъан Уяналаны Муссаны жашы Рамазанны жокълагъандыла. Район башчы Муртазаны Борис а

ле да ѳсдюргендиле. Алагъа бийик билим алдыргъандыла. Тамата кызылары Зарема врачды, кичилери Земфира медицина илмуланы кандидатыды. Ол Тырныууз шахарда район больницаны реанимация бѳлюмюне таматалыкъ этеди. Жашла-

акъсакъалгъа жылы письмо жибергенди. Анда ол кѳ жылланы унутмагъанды, республиканы, районну да айнытыула уллу къыйын салгъаны ючюн ветераннга ыспас этгенди.

Уяналаны Рамазан кѳп жылланы партияны райкомунда финансы экономика бѳлюмге башчылыкъ этип тургъанды. Аны юй бийчеси Зоя уа къыркъ сегиз жылны Бабугентини интернатында эмда Къашхатауну орта школунда орус тилден бла литературадан дерсле бергенди.

Бу эки огъурлу адам ариу къылыкълы сабий-

ры Азрет Къашхатауну администрациясыны башчысыды.

Уяналаны юйорлери ким да юлго алырчагъа, Сабийле ата-анагъа уллу хурмет этедиле, ала да, туудукъларына къууана жашайдыла, аланы не гитче жетишмилери бла да ѳхтемленедиле.

Рамазан Мусаевич келген къонакълагъа жашауно, сабийлерини да юслеринден кѳлю кѳтюрюлюп халар айтханды эмда тамата тѳлюге эс бургъанлары, жокълагъанлары ючюн ыспас этгенди, деп билдиргендиле район администрацияны пресслужбасындан.

18 МАРТ - САТЫУ-АЛЫУДА, ТЮРЛЮ-ТЮРЛЮ ЖУМУШЛАНЫ ТАМАМЛАУДА ЭМ ЖКХ-ДА УРУННГАНЛАНЫ КЮНЮ

Производствону кенгертирге, тышында да тюкенле ачаргъа умутлудула

Адам улу аякъ кийимни къачандан бери хайырланганын билген къыйынды. Алай не заманда да аны тынгылы, иссиде, суукъда да жарарча, кёзге да ариу кёрюнюрча этерге кюрешгендиле. «Чуругунг тар болса, саулай дуня тар болгъанча кёрюнеди» деп бошдан айтмагъандыла.

Бюгюнлюкде дуняда бир жылгъа 13,5 миллиард аякъ кийим хазырланады. Аны къырк процентин Къытайда этедиле. Россей а бюгюнлюкде, жарсыугъа, аны асламысын тыш къыраладан келтиредиле. Болсада жигерге жарсыргъа сылтау жокъду. Улуу, айтхылыкъ производстволу болмасада, Къабарты-Малкъарда да бардыла аякъ кийимле чыгъаргъан предпритияла.

Аладан бири Нальчикде Къулий улу атлы орамда «Дом быта» юйде орналгъан «Мастер Шузду». Биз аны таматасы Созайланы Кязимге тюбеп, ушакъ бардыргъанбыз. Анга жаланда жыйырма беш толгъанды, алай терен ангылауу барды. Атасы Фидель ишни юсюнден жашы бла кенгешген кезиулерин да кёргенме. Кязим бу затха окъумагъанлыкъ-гъа, кюн сайын специалистленден юйренгенлей турады.

Школдан сора жаш Саратовда юридический академияда окъуп, юрист усталыкъ алгъанды. Бусагъатда юйор бизнеслерин бардырады. Атасы аякъ кийимле сатыуу бла озгъан ёмюрню 80-90-чы жылларында окъуна кюрешип башлагъанды. Алай тюрлю-тюрлю сылтаула бла къояргъа тюшген эди. Болсада бу жаны бла Созай улуну ангылауу, сынауу да болгъаны ючюн эки жыл мындан алгъа ол «Мастер Шуз» предпритияны къурайды. Бусагъатда мында аякъ кийимле тигедиле, ремонт, химчистка этедиле, боялдыла, жангыртадыла. Продукцияларын сатарча тюкен да къурагъандыла.

Производствода эм жангы техника бла технологиялары сингдиребиз. Бизде биллимери, сынаулары болгъан адамла урунадыла. Ишибизни къурала баргъаныда кёбюсюнде аны хайырынданды. Саулай алып айтханда, аякъ кийимледен 130-140 тюрлюсюн чыгъарабыз. Аланы ара-сында учузлары, багъаракъ тургъанлары да барды, алай

качестволары уа барыны да бирча игиди.

Материалланы асламысын-да тыш къыралада сатып алабыз. Терини Италида, Тюрке эм Россейде заводладан келтиребиз. Алычуларыбызны сокъурандырмаз ючюн, ассортиментни жангыртауула турмушлары уа барыны да бирча игиди.

турабыз. Аланы асламысы тиширууладыла. Ол себепден аланы кёллерине жетерге тынч болмаса да, къолубуздан а келеди. Жангы тюрлюлерин къурауу бла уа модельерибиз кюрешеди, - дейди Кязим.

-Ол оюм этгенден, сатыу-алыу кёлпе сунгъанча тынч

эм файдалы тойюлдю. «Иги продукцияны чыгъаргъан - бир, аны сатхан а - башха. Ол себепден багъаланы улуу тутуп турургъа да жарамайды. Бу жаны бла биз рынокда болумгъа бегирек эс бурургъа, адамланы да ыразы этерге кюрешебиз.

Продукцияларына бирси тюкенле бир ай гарантия бере эселе, бизде ол юч айды. Алай алыкъынчы биреу да тарыгып келмегенди. Хар айдан эмда байрамлагъа жоралап акцияла бардырабыз. Алычулары алдамайбыз, продукциябыз Россейде чыгъарылгъанын билдиребиз. Аны бирси регионлагъа да сатабыз», - дейди жаш предприниматель.

Келир заманда «Мастер Шузда» производствону кенгертирге, сабийлеге да аякъ кийимле тигип башлар умутлудула. Дагъыда бирси регионлада да тюкенле ачаргъа сюедиле. Жаш атасы бла бирге ол ахшы мурадларына жетерле, нек дегенде иш кёллю эмда иги товар этген предпрития рынокда кесини жерин тапмай амалы жокъду.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Жюрек халаллыкъ

Башхалагъа игилик этиу анга зауукълукъ береди

Миллетни ахшы төрелерин, адетлерин төлюден төлюге ётдюрсе, атадан улангъа, анадан къызгъа бере, юйрете, сакълай келген, намыслары, сыйлары бийик болгъан юйорле Огъары Малкъарда кёлдюле. Юлгюге бир эки юйорню юсюнден айтхыкъ бюгюн.

Эндрейланы Шамшудин бла Фатимат төрт жаш бла бир къыз ёсдюргендиле. Туугъантуудукъ да отуздан асламдыла. Юйню иеси дунисын алышханлы иги кесек заман болады.

Быйыл анга 92 жыл толлукъ эди. Аны адамлыгъыны, чомартлыгъыны юсюнден эллиле айтханлай турадыла. Сюрюнден къайтхандан сора журтуна къурулуш керекле, отун, бичен да келтирсе, къоншуда къыйналып жашагъанлагъа, саусуз адамлагъа юлюш чыгъармай, аланы юйюне жыймагъанды.

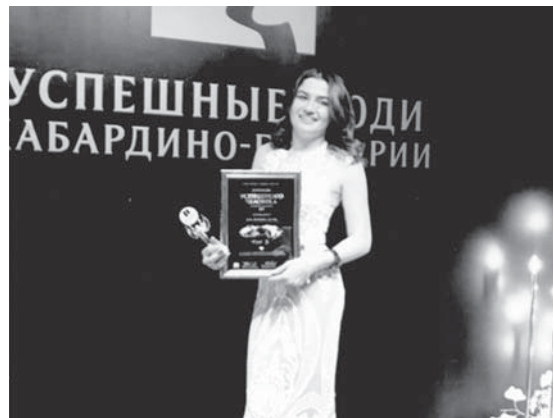
Токуыйланы Хажосманнга да он бармагъындан бал тамгъан дей эдиле жерлешлерибиз. Эл аузуна къарагъан, берекети, чомартлыгъы бла

да аты айтылгъанды аны. Бери узакъдан, жууукъдан да къонакъ келсе, аны боагъасын басмай, туз гыржыныны дамын кёрмей кетмегенди. Аны беш къызы бла эки жашы медицина, экономика, аш-азыкъ хазырлау, механизация жаны бла ишлей, юйдегили да болуп, югюлю жашайдыла.

Жарсыугъа, бюгюнлюкде бу эки юйорню да таматалары сабийлерини айныгъанларына, чакъгъанларына къууаналмай кетгендиле. Алай аланы ахшы ызылары, хунерлери, къылыкълары дерс болгъанлай турадыла.

Мен бу затланы кенгден келтирип айтханымы себеби - Хажосманни тамата жашы Жора бла Шамшудинни къызы Вера бир юйор къурап, эки жаш бла бир къыз да ёсдюрюп, ата-аналарыны ахшы төрелерин андан ары бардыргъанларыды. Ала бусагъатда шахарда жашайдыла, къурулуш жаны бла кюрешедиле, арымай-талмай ишлеп, тюкенле да ачандыла.

Къызлары Зухура экономика эмда юридический жаны бла да бийик билим алып, юйорню хар тюшюмюню эсебин жюрютеди. Ол жандауурлукъ этерге сюйегин билдиргенде уа, атасы-анасы ыразы болуп, бек алгъа туугъан элибизде тийишл жерлеге эс бур деген эдиле. Аны айтханы бла юйор «Вера Ж» деген жандауурлукъ фонд да ачанды. Бек алгъа Огъары

Малкъарны больницасында 25 ундурукъгъа төшекле, жууургъан эмда жастыкъ тышла алып берген эдиле.

Больницаны баш врачы Чаналаны Ахматланы къызы Аслижан, мен газетге материал хазырлай тургъанымы юсюнден билгенде, бу юйорге жюрек ыразылыгъын жазарымы тилегенди. Ол ала мекамгъа ремонт этерге, жылыу берген системасын да алышдыргъа айтханларын билдиргенди.

Элде 1-чи номерли школгъа да болушур ючюн къалмагъандыла. Эшиклерин бла терезелерин жангыртадыла, гитчеле окъугъан корпусха ремонт этгендиле. Класслагъа партала келтирирге хазырдыла.

Юйор жандауурлукъ ишлерин шахарда да къоймайды. Ёксюзле тургъан юйню таматалары бла байламлыкъ жюрютюп, ары не керек болгъанын билип, аны тапдырадыла. Дарманла, аякъ кийимле, аш-азыкъ, суула, мебель да алып бердиле.

-Бизнес бла кюрешенге

бу ишлеге бёлюнюрге тынч тойюлдю, алай атам-анам, къарындашларым, баш ием Алтууланы Марат да манга билеклик этедиле. Аласыз бу ишни мен хазна журюталмаз эдим, -дейди хар затха да акъылы жетген Зухура.

Аны Новороссийскде да тюкенлери барды. Ол себепден къыз анда да аслам заманны турады. Анасыны: «Тиширууну къолдан чемерлиги не заманда да сыйлы болуп келгенди», - деген насийхат сёлзлерин эсте тутуп, анда тигиу-бичиу усталыкъгъа да юйренгенди.

Алгъаракълада уа «Къабарты-Малкъарны жетишмилли адамлары» деген къонкурсда Зухура дипломгъа, багъалы сауугъа да тийишли болгъанды. Жетишмилли таулу къыз жандауурлукъ ишин мындан ары да кенгертирге, кёбейтирге мурат этеди. Биз а, аны бла ёхтемлене, ахшы умутларын толсунла дейбиз.

ГЕЛЯЛАНЫ Лиза.

КЕНГЕШ

Эркинликлерин толу ангылатыргы

РФ-ни Пенсия фондуну республикада бөлүмүндө аны управляющий Николай Баконуну башчылыгында жыйылыу болганды. Ол кзуанчлы жумушдан башланганды – Кырал учурденыялада бла халкны жумушларын жалчытыуда ишлегенли профсоюзларыны рескомуну таматасы Фаина Бакова управляющийге бла талай адамга «Профсоюзга 100 жыл» деген юбилей белгини бергенди. Ол фондну коллективине кеп жылланы биригип, хайырлы урунганлары, тамамлаган жумушларына жууаллы кезден кыраганлары ючюн ыразылыгын билдиргенди.

Ызы бла Николай Бакон жыйылганлагы кыайсы проблемалага аслам эс буругы

тийишлисин эсертгенди. Аналык капиталны, аны хайырланууну амалларыны юсюнден халкыга игирек ангылатыргы керек болганын чертгенди. 2018 жылны 1 январьдан башлап кюлайлары аз юйорлеге сертификатдан ай сайын ахча төлөп турургы боллугун программаны болжалы 2021 жылны ахырына дерн созулганын да кыайтарып айтханды.

Николай Хачимович район управленияны башчыларына клиент службала кыалай ишлегенлерине контроль этерге, кеслерине да графикаден тышында адамланы тарыгыуларына бла тилеклерине кыаргы буюрганды. «Клиент службалада ишлегенле адамлагы жарык тюберге, аланы жарсыуларына,

тилеклерине эс буруп тынгыларгы, болушургы борчлудула. Хар келген ыразы болуп кетерча усталыгыгызыны, билимгизни да аямагызы, ол жумушу толтурулугуна арсарлы болмазгы керекди», - дегенди управляющий.

Жыйылыуда дагыда страхование этилгенле эм организациыла бла ишлеу, адам елгенден сора теленип турган ахчаланы кыайтарыу, кыоркыуусулуккуну жалчытыу бла байламлы проблемалага кыаралганды эм пенсияла заманында эм толу елчмелеринде берилгенлерин бла кыалганларын билерча жамауатда соруу бардырыгы белгиленгенди.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Оноу

Заочно окутууну азайтырыкдыла

Кыабарты-Малкыар кыи-рал университетде жангы окуу жылдан башлап усталыкканы кёбюсюн очный эм ингирде окурча формага кёчюрюкдюле, деп билдиргенди вузну билим беруу жаны бла проректору Вадим Лесев. «Тюрлениуле бла байламлы жумушла окутуу программага келиширчадыла, ол себепден университетни ишине чырмауу саллык туююкдюле», - дегенди Вадим Николаевич.

Быйыл вузда очно-заочно эмда ингирде окурча формага «Информациылы кыоркыуусулук», «Математика эм механика»,

«Машинала ишлеу», «Искусствону чыгармачылык эм прикладной тюрлюле-ри», «Техника системаланы эм ингирде окурча формага кёчюрюкдюле эдиле. Сагынылган факультет-лени студентлери окуугы ыйыкгыга юч кере ингир сайын жюрюйдюле.

Бюкюнлюкде КМКУ-да 14 минг адам окуйду, аладан 13 проценти заочникледиле. Келир жылда ала очный-заочный эмда очный бөлүмлеге кёчюрюкдюле.

Информантстволаны материалларына кере.

Саулук

Гриппден кыалай кыорууланыргы боллуккыду?

Эпидемияны кыачан сакылайбыз

- Кыралланы асламысында грипп былтырны декабринде окуна башланганды эмда кызына барады, - деп хабарлайды РАН-ны академиги Виктор МАЛЕЕВ. - Бизни тыш кыраллы коллегаларыбыз келтирген тарихле сагайтдыла. Америкада эпидемияны кезиу тебирелгенли гриппден юч минг адам ауушханды. Аладан элли ючю – сабийле. Великобританияда бу ауруудан елюк кыоруу озган жылладан эсе юч кереге кепдю. Японияда «грипп» диагнос юч миллион адамга салыннганды.

Бизде эпидемия билмей турганлай башланыргы боллуккыду. Аны себепли тынчайыргы арталыда жарарык туююкдю. Аны кыой, профилактика мадарланы тирилтирге керекди. Бюкюнлюкде 6,2 минг ауруган тинтилгенди. 583-синде А гриппини вируслары табылгандыла, 426-синде – В гриппини вируслары.

Кыалай вирус келикди?

Россеини кыалай грипп жокчыларыгы эндиге дерн белгисизди. Бусагыатдагы эпидемия кезиуно бирчалыгы эсленмейди. АБШ-да, Великобританияда, Юго-Восток Азияда H3N ауур вирус биллик этеди. Европаны жанындан бизге женгил вирус келеди, баям.

Прививка болушурму?

- Жангыз да кырал бюджетни ахчасына бизде 17 млн сабийге, 41 млн абданлагы (ол санда 174 минг аурулуклары болган тишируула) при-

вивка этилгенди. 6 млн инсанга иш бергенле кыайгыргандыла. Ала барысы да халкыбызны саныны 47 проценти тутады, - дейди бизни экспертибиз. – Алыкы бу иш кыалай эсепле келтирир деп айтыргы кыыйнды. Россейде, вируслары гриппозный вакциналаны составларына кирген штаммлагы толу келишгенле, гонконг неда тонгуз гриппле ие болса, вакцинация этгенлеге жарсырча сылтау жоккыду.

Жуккыдурусанг, не хадагы?

Эм алгы докторну чакырыгызы. Биз орта хыисап схеманы беребиз. Болсада врач бла сюзюнюз аны:

1. Марля кыап кийиу. Ол сизни жууукларыгызыны жугуудан жакчыларыкыды. Аны бла турсагызы да, мылы жылы хауу бла солугузу. Унутмагызы хар 2-3 сагыатдан масканы алышыргы.
2. Кеп суу ичигиз: 2-2,5 литр суткага.
3. Биринчи суткалада 2,5 г аскорбин кислотаны ичерге боллуккыду.
4. Ремантадин, арбидол вирусха кыажуу препаратланы ауруп башлаганлай окуна ичигиз. Ремантадинне марда: биринчи суткалада – 300 мг, экинчиде – 100 мг эмда ючюнчюде – 100 неда 200 мг.

Арбидолга марда: ауруп башлаганынглай биринчи юч сутканы ичинде бир кюнне юч кере – 200 мг.

Юлия ТУТИНА, Лидия ЮДИНА.
«Аргументы и факты» газет.

Ыразылык

Хатерли автоинспекторла

ГИБДД-ны «Бахсан» муниципалла аралы бөлүмюно инспекторлары «Кавказ» автомобиль трассада кече тюз да жолну юсюнде сюелип турган фураны эслегендиле. Кыатына келгенлеринде, Ростов областыдан водитель автомобили сыннганын, керекли детальлары табар ючюн а эрттенликде техобслуживание станцияны ачылырын саклап турганын айтханды.

Башалагы кыоркыуу салмаз ючюн, инспекторла фураны жолдан бир жанына тартып салгандыла, водителге уа жылыныргы

болушандыла, аш-азык да бергендиле. Ростовчу киши «Бахсан» муниципалла аралы бөлүмюно жол-патруль службасыны тамата инспектору полицияны тамата лейтенанты Борис Бжениковха, инспекторла - полицияны капитаны Владислав Лигирекли детальлары табар ючюн а эрттенликде техобслуживание станцияны ачылырын саклап турганын айтханды.

Эрттенликде уа автоинспекторла водителге керекли детальла табаргы, машинасында бузуккуну да кетерирге болушуп, жолга ашыргандыла.

Улуу

Нальчикден Кырымгы - тюзюнлей самолёт бла

Быйыл 10-чу июнда Нальчик-Симферопольну арасында хауада жол ачылыккыды, деп билдиредиле КМР-ни транспорт эм связь жаны бла кырал комитетинден. Рейснийыкыгы бир кере RusLain авиакомпания бардырыкыды. Анда BombardierCRJ

-100/200 самолётла хайырланыллыккыдыла. Нальчикден Симферопольга 15:20 сагыатда, Симферопольдан Нальчикке уа 12:45 сагыатда учуллуккыду.

Жол бир сагыат бла эки жыйырма минутну аллыккыды. Билетлени багчаларыны,

рейслени расписанияларыны эм тарифлени юсюнден толук билеме деген авиакомпанияны сайтында окургы, неда 8-800-222-8662 номерге селеширге боллуккыду.

Информантстволаны материалларына кере.

Эски сурат

Устазла

Бу сурат 1938 жылда, июньда Москвада, Кремльде алынганды. Ортадагы жютосакчал киши Совет Союзну Баш Советини Президиумуну председатели Михаил Калининди.

Аны төгерегинде олтурганла уа кыралны алчы устазларыны кыауумудула. Быланы араларында таулула да бардыла. Аладан бири арт тизгинде, сол жанындан бешинчи сөөлгөн **Османланы Хажидауутду**. Ол Огъары Малкъарда тарыхдан устаз эди.

Эртте, бир жолукъгыаныбызда, съездге баргыаныны юсюнден ол былай эсгерген эди: «Дерсни бардыра тургъанымлай, жетеулен болуп кирип келедиле. Кимле болгъанларындын хапарым жокъду. Эки сагыат дер-

сима тынгыладыла сора устазланы биринчи съездине мени кыатышырымы тийишли кёргенлерин билдирдиле».

Андан сора ара шахарда ол тубешиуге баргъанды. Коллегаларыны араларында биринчи доклады да ол этген эди. Аны сөлешенин асыры жаратхандан Надежда Крупская Осман улуну кесини кыатында олтуртуп,

суратха тышгенди.

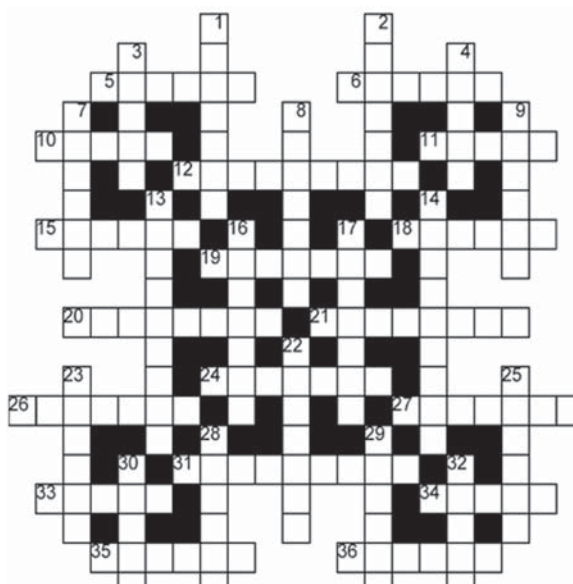
Хажидауут урушха да кыатышханды, сюрюнде да болгъанды. Андан кыайтхандан сора Кыарачай-Черкесде жашагъанды. Кеп жылланы школну директору эди. Ишни кыойгъандан сора, Вольный Ауулгъа кечюп, юйюрю бла анда жашап тургъанды. Кыауум жыл болады ол дуниясын алышханы.

Уллу кыулукъчуну эки жанында олтургъан тишируула да таулуладыла. Аладан бири **Кючмезланы Инарланы кызы Ханифады**. Холамда бла Бызынгыда биринчи устазладан эди. Кечюнчюлукден кыайтхандан сора Герпегежде мектепде кеп жылланы дерсле бергенди. Ол да дуниядан кетгенди.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 5. Аны бла башы ауругъандан кыан алгандыла эртте. 6. Кесин тыйдырмагъан ат. 10. Бичен жыйыуда мадарланы бири. 11. Искусствону бир тюрлюсю. 12. Бахсан аууунда тауну аты. 15. Ауругъан адамны ашы. 18. Кимге да керекли, алгышлада тиленген зат. 19. Локъумну тюрлюсю. 20. Сёзчю. 21. Сабий тууа туруп, анагъа болушлукъ этиу. 24. Адамны терилтиу. 26. Ол аш кыангагъа биринчи салынады. 27. Анасыны аурлугъу болуп, аны сютюднен айырылгъан кыарысуз сабий. 31. Эр киши ат. 33. Бир аууунда адамны бирге болгъан ырыскылары. 34. Муслиман фарызладан бири. 35. Сыйдам билеу таш. 36. Адамланы жюреклерин кыйнауучу инсан.

ГАЗЕТНИ 33-чю НОМЕРИНДЕ (10-чу МАРТДА) БАСМАЛАНГАН СЁЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

А	С	Л	И	Я	Ж	З	У	Р	У	М	Х	А	Н		
Ф	У	З	У	Р	И	Я	Т	Н	И	Ш	А	Д	И	Ю	Р
У	И	Н	С	Б	И	С	И	Н	И	Н	И	Н	И	Н	И
А	М	А	Р	И	Я	М	У	Р	К	У	Я	Т	И	Н	И
Ж	А	К	Т	А	М	А	К	А	М	И	Н	А	Т	И	Н
Н	Ш	А	М	А	Р	И	Я	М	У	Р	К	У	Я	Т	И
Д	А	Й	Х	А	М	А	Р	И	Я	М	У	Р	К	У	Я
У	У	А	А	А	А	А	А	А	А	А	А	А	А	А	А
У	М	Т	Н	А	З	И	Ф	А	Х	А	Х	А	У	М	Е
Х	А	Л	И	М	А	Т	А	Л	А	Т	И	Ф	А	Х	А
Н	А	Ф	И	С	А	Т	К	А	Р	А	Л	Х	А	Н	

ЁРЕСИНЕ: 1. Кепню оюмлагъан, билген, тюз адам. 2. Биринчи драматургубуз Геляланы 3. Орус дин кыулукъчу. 4. Чиле. 7. Жулдуз. 8. Кыонакъ келе, ала бла кыуандырады. 9. Тукъум алагъа бёлунеди. 13. Дауур, кыайгы, гузabalыкъ. 14. Тауукъну жыры. 16. Жерден жерге кече айлануучу миллетни адамы. 17. Аман адам этген иш. 22. Уруш бла келиу. 23. Ашха кыошуучу ханс. 25. Ёлген адамны асырарны аллында этилген намаз. 28. Быллым башында сыртны аты. 29. Тик, жар жер. 30. Бир элге кечюнчю болуп келген адамгъа, миллетге да айтадыла алай. 32. Жангы айраннга биринчи тийген зат.

Ыйыккъгъа гороском

17 мартдан 24 мартха дер

Къочхар. Хар башлагъан жумушугъу ахшы эселпеге келтирликди. Жаланда кеси кесигизге ийнануу изленеди. Жуукъ адамларыгъыны жокъларгъа унутмагъыз. Сизни эрттеден сакълан тургъанла бардыла.

Тана. Соймеген адамларыгъыз сизни юсюнден болмачы хапарла жайып айланадыла. Алагъ артыкъ эс бурмагъанлай, кесигизни жолугъуз бла барыгъыз. Ишигизде чыккъан жумушланы болжалгъа салмагъыз.

Эгизле. Кыайры эсе да ашыккъанлай, кеси кесигизге бир минут солу бермегенлей турасыз. Аны ючюн саулуугъузда чурумла чыгаргъа кыоркыуулуду. Бу кюнде борчул халда бир кесек эс табаргъа кыоршигиз.

Айырычабакъ. Сиз иште жашагъанча алайсыз. Юйюрюгъозге да бир кесек эс бөлсегиз керекди. Ырыскы жаны бла болуугъуз жарсырча тыйюлду, бу ыйыкда ахча да аллыксыз.

Аслан. Бу кюнде сизге битеу жолла ачыккъдыла. Солургъа кёллени эсегиз а, сийген жеригизге таукел атланыгъыз. Жангы тийрелени кёрюрге излегенлени да мурутлары толургъа боллукъдула. Ыйыккыны ал кюнлери бютюн ахшыдыла сизге.

Кыыз. Кыыгътыла бла байламлы ишлеригизни тамамламагъанлай созуп турган эсегиз, энди ол жумушну кыолгъа алып ахырына жетдиригиз. Жуукъларыгъыздан болушлукъ тилерге да уялмагъыз. Ыйыккыны ахырында нерва системагъызгъа эс буругъуз.

Базман. Кесигизни кесигизден кёлгюз чыгылды. Жашаргъа, ишлерге окуна сиймей турасыз. Жамаат ичинде ниетлеригизни ачыкъ этгенсиз, аны зараны уа кесигизге жетгенди. Машиналада жорюгенлеге бютюн сакълыкъ керекди.

Аксырап. Ыйыккыны ал кюнлеринден башап ишигиз бек кеп боллукъду, кыаруугъуз а – аз. Аны себепли кесигизни аяргъа кыоршигиз, ыйыккыны ортасында солуу кюн алалсагъыз а, эсеби бек ахшы боллугъуна ийнаныгъыз.

Маруучу. Багъалы затла сатып алыргъа деп тура эсегиз, бу кюнде таукел токенлеге атланыгъыз. Юйюрюгъоз бла байламлы болум да кыуандырыккъды: бусагъатда анда сиймеклик бла огурулулукъ туура эслендиле.

Текемююз. Юйюр бла юй сизге бек уллу магъананы тутадыла. Бусагъатда жуукъ-ахлугъуз бла оздурган заманыгъыз хайыры боллукъду. Сабийлеригизни школда ишлерине да бир кесек эсигизни буругъуз.

Суукъуй. Ырыскы, ахча бла байламлы жумушларыгъызгъа сакъ болугъуз. Бу кюнде хылйачыла сизни алдаргъа излерикиди. Эшикге чыккъсагъыз, юйюгъоно эшиклерине кирит салыргъа да унутмагъыз.

Чабакъла. Бусагъатда эсигизни сиймеклик, ахча-бохча жарсыулагъа бёлуп турасыз. Алай хар не тап жанына бурулулукъду. Бу ыйыккъда бир аз тёзюм изленеди сизден. Солуу кюнлени уа кесигиз сийгенча оздураллыксыз.

Учредитель: Кыабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствосу

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДАКЦИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МОКЪБАЛАНЫ Зукура (бёлмонно редактору),
ТИКАЛАНЫ Фатима (бёлмонно редактору).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркиниклерин кыоруула жаны бла Кыабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагъа "КыМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Номерге графикге кёре 19.00 сагыатда кыол салынады. 20.00 сагыатда кыол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГАРГЪАНЛА:
Тапхасханланы Аминат - дежурный редактор;
Кетенчыланы Зульфия, Кучукланы Сафия - жууаплы секретарыны орунбасарлары;
Зезаланы Лида - (1,2,3,4-чю бетле), Ахкебекланы Жаннета - (9,10,11,12-чи бетле), Токумаланы Салим (5,6,7,8-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 1418 экз. Заказ № 243
Багъасы 15 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5

электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru